

PISANA KULTURNA BAŠTINA U SAVREMENOM DOBU

WRITTEN CULTURAL HERITAGE IN MODERN AGE

Dr. Ismet OVČINA

Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine / National and University Library of Bosnia and Herzegovina
Sarajevo, BiH
ismet@nub.ba

Sažetak

Očuvanje i promocija bogatog bosanskohercegovačkog i svjetskog kulturno-historijskog nasljeđa u dokumentarnoj formi jedan je od glavnih zadataka Nacionalne i univerzitetske biblioteke Bosne i Hercegovine, koji će ova institucija od državnog značaja u skoroj budućnosti ostvariti uz pomoć digitalizacije.

Ključne riječi

dokumentarna baština; digitalizacija, NUBiH

Abstract

Preservation and promotion of rich Bosnian-Herzegovinian and world cultural-historical heritage in documentary form is one of the main tasks which the National and University Library of Bosnia and Herzegovina, the institution of state importance, will realize with the help of digitization.

Keywords

documentary heritage, digitization, NULB&H

U postdaytonskoj Bosni i Hercegovini (BiH) oblast kulture uređena je na decentraliziran način. Na državnom nivou, ingerencije za utvrđivanje osnovnih principa koordiniranja, usklađivanje planova entitetskih tijela vlasti i definiranje strategije na međunarodnom planu u oblasti kulture ima Ministarstvo civilnih poslova BiH.

U oba entiteta u BiH postoje ministarstva nadležna za pitanja kulture i to: u Republici Srpskoj Ministarstvo prosvjete i kulture, a u Federaciji BiH Ministarstvo kulture i sporta. Nadalje, u Federaciji BiH resor kulture je na nivou kantonalnih ministarstava, a u Brčko Distriktu BiH djeluje odjel nadležan za pitanja u oblasti kulture. U konačnici, o kulturi se u Bosni i Hercegovini „stara“ ukupno čak 14 ministarstava!

Komisija Vijeća ministara BiH pokrenula je inicijativu za izradu kulturne strategije BiH, i kultura je u junu 2006. godine (po prvi put) uključena u revidiranu Srednjoročnu razvojnu strategiju BiH 2004-2007. (PRSP), čime je tek otvorena mogućnost da se kulturna politika razmatra u kontekstu jačanja socijalne kohezije u Bosni i Hercegovini, kao jedna od strateških politika razvoja društva.

Zahvaljujući pojedincima ili grupama, koje nastoje kulturom, jezikom, tradicijom i običajima predstavljati Bosnu i Hercegovinu u svijetu, ova država ostavlja svoje tragove u više od 100 zemalja svijeta.

Cjelina razvoja Bosne i Hercegovine, kao i njenih strateških interesa za slobodan protok ideja, ljudi, projekata u zemlji i svijetu, umnogome je u fokusu pažnje međunarodne i regionalne kulturne politike i saradnje.

Bogatstvo kulturno-historijske baštine jeste jedna od komparativnih prednosti prostorno male zemlje poput Bosne i Hercegovine, koja egzistira u svijetu koji se ubrzano globalizira namećući sisteme vrijednosti i koji ne pokazuje previše senzibiliteta za tradicionalnu kulturu, ali istodobno u svijetu koji sve više pažnje poklanja očuvanju vrijednosti višestoljetne kulturne baštine.

Kultura je autonomija koja ima svoju unutrašnju logiku razvoja, ali istodobno i sveobuhvatna društvena činjenica, odnosno nositelj ukupnog društvenog razvoja.

Specifikum Bosne i Hercegovine je, pored ostalog, i doticaj i miješanje nekoliko civilizacija; koegzistencija četiri svjetske religije sa zavidnim stepenom tolerancije i uzajamnog uvažavanja; bez asimilacijskih pretenzija integriranja, odnosno bez unificiranja kulturnog obrasca koji bi potirao razliku i posebnost svakog kulturnog individualiteta ponaosob.

Drugo i različito, boravište zavičajnosti i tuđine, autonomije i heteronomije, multikulturalnost i tolerancija, ideal je ka kojem Evropa teži, a u tradiciji BiH živi od davnina.

Multikulturalnost u BiH je realitet i činjenica o kojoj, pored ostalog, svjedoče i sadržaji kolekcija Nacionalne i univerzitetske biblioteke BiH i kolekcije drugih biblioteka u BiH, u kojima se nalaze i dokumenti pisani i štampani domaćim pismima i jezicima, ali i pismima i jezicima civilizacija Istoka i Zapada, latinskom, grčkom, staroslavenskom, arapskom, turskom, perzijskom, hebrejskom, italijanskom, francuskom, ruskom, njemačkom, mađarskom i brojnim drugim jezicima.

U UNESCO-voj Deklaraciji o principima međunarodne saradnje iz 1996. u članu 1. je definirano: „Svaka kultura ima dostojanstvo i vrijednost koji se moraju poštovati i sačuvati. U toj bogatoj raznovrsnosti i različitosti i kroz uzajamne utjecaje one se očituju jedna u drugoj: sve kulture svijeta čine dio naslijeđa koje pripada cijelom čovječanstvu.“

Značaj automatizacije bibliotečkih procesa bibliotekari u BiH su uočili početkom 80-tih godina 20. stoljeća, svjesni složenosti problema projektovanja automatizovanih informacija (ili bibliotečko-informacionog sistema). NUBBiH, u kojoj djeluje Virtualna biblioteka Bosne i Hercegovine, članica je COBISS.NET-a i trenutno koordinira rad 40 biblioteka različitih tipova: univerzitetskih, narodnih / javnih, specijalnih, fakultetskih.

Nove informacijske tehnologije, prije svega internet i digitalni format, danas omogućuju korisnicima obavljanje složenog procesa pretraživanja, pronalaženja, poručivanja i korištenja virtualnih publikacija u svega nekoliko minuta.

Naravno, u eri automatizacije u emporijumu informacija, zadatak biblioteka posebno je delikatan i odgovoran, s obzirom na definiranje bibliotekarstva u kontekstu „organiziranja ljudskog znanja“. Zato je unapređivanje ove djelatnosti stalna odgovornost i zadaća društva u cjelini. Biblioteke čine neophodnu komponentu kulturne, obrazovne, naučne i informacijske infrastrukture jednog društva i nezamjenjiv su dio kulturne baštine.

Ako bi se bogastvo jedne zemlje mjerilo kulturnim bogatstvom i bogatstvom tradicija, Bosna i Hercegovina bi bila veoma bogata zemlja. Zbog svoje burne historije veliki dio kulturnog naslijeđa Bosne i Hercegovine čuva se u raznim riznicama, tako da bi od velike koristi bila informacija o postojanju toga neprocjenjivog blaga i digitalizacija kulturnog naslijeđa, kako bi biblioteke i građani u BiH, barem u virtualnoj formi, baštinili artefakte kulturno-historijskog identiteta Bosne i Hercegovine.

Digitalizacija ove vrste građe i njena dostupnost javnosti, pored važnosti za očuvanje kulturno-historijskog naslijeđa Bosne i Hercegovine, značajna je i za prezentaciju države, njenih naroda i tradicije pismenosti na ovim prostorima.

Bilješka: Dio referata sa Panela COBISS konferencije u Mariboru 2009.

